

Monumentnummer*: 516344

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 05 maart 2001
Kadaster deel/nr 82759/85

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Mantgum Leeuwarden Fryslân

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Jorwerd	G			1281
Jorwerd	G			1281

Omschrijving**

Inleiding

De WONING voor de onderwijzer en koster, gebouwd in 1874 in eclectische stijl, ligt aan het begin van de Master Jansenstrjitte, die vanaf de S. van Galemawei, in noordwestelijke richting loopt. Het naar het zuidwesten gerichte woonhuis ligt op het talud van de terp, op een vrij klein perceel, met de achterzijde grenzend aan het perceel van de pastorie. Aan de overkant van de Van Galemawei, ten zuiden van de woning, staat nog de (niet van rijkswege beschermde) oude school die waarschijnlijk een voorganger uit het begin van de 19de eeuw vervangt.

De woning voor de schoolmeester/koster is één van de statige woningen die vanaf 1840 in het dorp in opdracht van notabele dorpsbewoners zijn gebouwd (zie ook de woningen aan de S. van Galemawei nr. 4, 8, 11, 13, en 15 die alle zijn beschermd). De bouw van deze voorname woningen heeft geresulteerd in een als het ware stilistische, typologische en functionele eenheid, die deel uitmaakt van het "beschermd dorpsgezicht" van Mantgum. Hoewel de genoemde woningen zowel wat exterieur als wat interieur betreft op onderdelen niet meer geheel gaaf zijn, zijn de voorgevels en een aantal zij- en achtergevels in grote mate nog origineel. Visueel en structureel zijn de woningen - samen met het straatprofiel, de bomen en de hekken - bepalend voor het aanzicht van Mantgum. Zij benadrukken de grote cultuurhistorische waarde van zowel dit deel van het beschermde gezicht van Mantgum als van het gehele dorp. Verdere verstoringsen aan deze woningen zouden het aanzicht van de straat en daarmee van het beschermd gezicht ingrijpend aantasten. Dit gegeven, gepaard aan de grote cultuurhistorische waarde van de dorpsstructuur in samenhang met de historisch waardevolle bebouwing, rechtvaardigt bescherming van rijkswege van zowel deze woning (Master Jansenstrjitte 2), als de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

woningen Seerp van Galemawei 4, 8, 11, 13 en 15.

Omschrijving

Het één bouwlaag hoge gebouw heeft een rechthoekige plattegrond, is uit bruine baksteen opgetrokken en wordt gedekt door een schilddak van zwart geglazuurde gegolfde Friese pannen met twee schoorstenen. Aan de zuidzijde is de plint van natuursteen, aan de noord- en oostzijde van baksteen. De brede voorgevel wordt begrensd door een hoog hoofdgestel en is symmetrisch verdeeld door een middenrisaliet. Hier bevindt zich de hoofdingang onder portiek met geprofileerde gepleisterde omlijsting. Twee natuurstenen treden leiden naar de brede houten voordeur met panelen. Boven de voordeur, onder de dakkapel (kajuit) met zadeldak, is een houten balkondeur. Aan weerszijden van het middenrisaliet bevinden zich twee licht gebogen H-vensters met afgeronde hoeken. In de noordwestelijke gevel is het keukenraam vernieuwd en een bijkeuken aangebouwd. In de zuidwestelijke zijgevel zijn vier licht gebogen vensters met luiken geplaatst. In de achtergevel zit een lichtgebogen T-schuifvenster met eronder twee tweeruits provisiekelderramen, alle met afgeronde hoeken. Het INTERIEUR is qua indeling grotendeels origineel. De vierkante hal geeft links en rechts toegang tot twee grote kamers. Vanaf de hal loopt een T-vormige gang, waarvan de korte zijde in de verlenging ligt van de voorhal en de lange zijde parallel loopt aan de voorgevel. Aan de oostzijde van de gang liggen de overige vertrekken: van noord naar zuid de keuken (deels vernieuwd), de kelder, de opkamer en nog een kamer. Een aantal interieurelementen is nog origineel, zoals onder meer balkenplafonds, paneeldeuren, vensterluiken en vensterbanken, een zwartmarmere schoorsteenmantel in de rechter voorkamer, een houten schoorsteenmantel (imitatie marmer) in de linker voorkamer en een houten in de keuken. Een aantal elementen dat in de loop der tijd veranderd was is intussen naar de originele staat teruggebracht.

Waardering

De voormalige WONING voor de onderwijzer/koster aan de Master Jansenstrjitte te Mantgum, gebouwd in 1874 in eclectische stijl is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-culturele ontwikkeling;
- vanwege het evenwichtige en kwalitatief hoogwaardig oorspronkelijk ontwerp;
- als essentieel onderdeel van een groter geheel binnen het beschermd dorpsgezicht, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is;
- vanwege de situering binnen het beschermd dorpsgezicht, verbonden met de ontwikkeling en uitbreiding van de streek en het dorp;
- voor het aanzien van de streek en het gehele dorp;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met de ontwikkeling van de structuur van het dorp;
- vanwege de in grote mate aanwezige architectonische gaafheid van het exterieur en het interieur;
- in relatie tot de visuele en structurele gaafheid van het beschermd dorpsgezicht.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Onderwijzerswoning

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument